

GASILSKI PRAZNIKI:

9. oktober: Obletnica smrti kralja Aleksandra-Zedinitelja — 10. oktober: Obletnica nesrečnega koroškega plebiscita — 1.-2. november: Spomni-mo se svojih umrlih tovarišev gasilcev!

Kralju-Zedinitelju

Čas hiti neprestano dalje in se ne ozira na vsakdanjost, posameznike in malenkosti — s seboj nosi samo velika dela, velike ljudi, močne in silne pokrete in gibanja, genijalne misli in neustrašene borce.

Praznujemo letos že tretjo obletnico, kar so v južnofrancoskem mestu Marseill-u odjeknili streli in nasilno posegli v življenjsko delo dveh velikih evropskih in svetovnih mož — našega blagopokojnega kralja Aleksandra I. Zedinitelja in francoskega ministra Barthouja. Danes, ko rana, ki nam je bila zadana 9. oktobra 1934. leta, ne boli več s tisto bolečino, kakor v prvih dneh, se spominjamo tega dne z bolestjo in spoštovanjem obenem. Težko nam je pri srcu, ko se zavemo, da onega velikega in neustrašenega borca za svobodo Srbov, Slovencev in Hrvatov ni med nami. S spoštovanjem se pa klanjamo pred njegovim velikim duhom, ker dobro vemo, da je padel, ko je hotel v imenu treh narodov, združenih v Jugoslaviji, slovesno manifestirati za mir, ko je hotel v prijateljski Franciji povedati vsemu svetu, da država, ki se je borila sto in sto let za svobodo, zahteva od vseh narodov in držav, da se pridružijo fronti miru in svobodnega razvoja.

Ponosni smo na veliko žrtev, ki smo jo darovali na oltar miru. S ponosom smo prenesli žrtev, ki jo znamo samo mi ceniti. S prezirom smo šli mimo onih, ki so nas hoteli zadeti in nas vreči v nemir in spore.

Še danes! Znova ob tretji obletnici kraljeve smrti slovesno izpovedujemo, da ostanemo trdno na braniku miru in svobode. Vemo, da nam more biti le mir edini porok, da se bomo lahko svobodno razvijali, kulturno delovali in krepili svojo mlado, pa že preizkušeno državo. Žrtev, ki smo jo položili na oltar miru, je tako velika, da nas druži vse brate v eni misli — ohraniti oni mir, za katerega se je žrtvoval naš blagopokojni vladar in v tem miru čuvati svojo državo!

Slovenski gasilci se klanjamo spominu svojega velikega vladarja. Že po svojih načelih smo bili vedno nosilci miru in ljubezni, ki je z mirom nujno povezana. V teh načelih nas še potrjuje delo in žrtev blagopokojnega vladarja.

Svojemu mrtvemu vladarju, blagopokojnemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju, ki sniva zadnji sen v osrčju one zemlje, ki jo je tako ljubil — na Oplenju, obljubljam, da bomo njegovo oporoko vestno izpolnjevali ob spominu na njegovo življenjsko delo in veliko žrtev.

Kralju Aleksandru I. Zedinitelju: s l a v a !

MV

Službene vesti

Vesti starešinstva Gasilske zveze

Vsem gasilskim zajednicam! Ministrstvo za telesno vzgojo ljudstva je obvestilo Zvezo z dopisom Pov. Br. 871 od 17. septembra t. l. o sledečem:

»Dogaja se, da razne zveze pošiljajo na kongrese v inozemstvo svoje delegacije in o tem ne obvestijo niti svojih nadrejenih državnih oblasti v državi niti naših predstavništev v inozemstvu. Zato naša predstavništva v inozemstvu ne morejo nuditi inozemskim oblastem in ustanovam potrebnih podatkov o naših delegatih.

Da bi ne bilo v bodoče nesporazumljenj, ki nastanejo zato, ker ne javijo imen delegatov in sestave delegacij, izvolite odslej dalje sporočiti ministrstvu sestavo delegacije, ki bo kdajkoli prisostvovala in sodelovala na raznih mednarodnih kongresih in konferencah.«

O zgornjem obveščamo vse bratske zajednice, da seznanijo s tem odlokom vse podrejene ustanove.

Vesti starešinstva Gasilske zajednice za dravsko banovino

Vsem gasilskim župam in četam! V zadnjem času nakazujejo razne čete denarne zneske na naš poštnohranilnični račun, ne navedejo pa pravilne številke ali naslova in jim pošta nakazila vrača. Zato opozarjamo, da je pravilna številka našega računa pri poštni hranilnici **11.438**, naslov pa »Gasilska zajednica dravske banovine — Ljubljana«.

Gasilske veselice — dovoljenje. V zvezi z obvestilom »Gasilske veselice — dovoljenje«, ki smo ga objavili v IX. številki »Gasilca«, smo prejeli od banske uprave naslednje naročilo:

»V zvezi s tukajšnjo okrožnico II. No. 21.419/3 od 31. avgusta 1937 se Vam naroča, da popravite okrožnico v točki 2 tako, da se glasi:

2. Gasilske veselice, ki se začenjajo popoldne, smejo trajati največ do 23. ure zvečer. Podaljšanje policijske ure se dovoli le v izjemnih primerih.«

Tombole in srečolovi. Gasilska četa v Ormožu je poslala svoji gasilski župi sledeči dopis:

»V smislu razgovorov pri zadnji seji župe glede tombole sem tozadevno vprašal pri tukajšnji davčni upravi in dobil pojasnilo:

Po tarifni postavki 99 č je treba na vlogo za tombolo dati kolek za 50 din.

Za dobitke v gotovini se ne plača 25% od zneska, temveč samo pri igranju loterije.

Če je katera četa v župi že plačala v letu 1937 25% od gotovinskega dobitka, naj vloži pri pristojni davčni upravi nekolekovano prošnjo, da se ji po tarifni postavki 99 č vrne 25% taksa.

V gornjem smislu je tudi finančna direkcija v Ljubljani tolmačila tarifno postavko 99 č.«

Gasilski zajednici v Ljubljani.

V prigibu pošiljam prepis poravnave, katero je sklenil g. Jenko Josip iz Straže z Gučkom Jankom in Rusom Antonom iz Logatca, s prošnjo, da blagovolite v smislu dogovora z g. Jenkom, to poravnavo objaviti v Vašem listu. — Z odličnim spoštovanjem: Dr. Weble l. r.

Prepis poravnave.

Guček Janko obžaluje in preklicuje izjavo, podano v pisarni Gasilske zajednice dne 21. januarja 1937. On in pa Anton Rus ml. pa preklicujeta kot neutemeljeno okrožnico, ki sta jo poslala podrejenim četam pod št. 34/37 in ki se je tikala zasebnega tožilca in njegovega poslovanja ob priliki vršenja revizije ter izjavljata, da nimata ničesar očitati zasebnemu tožilcu kot revizorju, zlasti ne nekorektnega ali nepravilnega postopanja; izjavljata, da sta bila k temu zapeljana po neutemeljenih in nekontroliranih govoricah drugih.

Obtoženca dovoljujeta, da izroči zasebni tožilec poravnavo v svrhu primerne objave podrejenim edinicam Gasilske zajednice v Ljubljani.

Pozor — CO!

(Po Ing. Hans-u Fischer-ju, Graz, priredil M.)

Veliko število zastrupljenj z ogljikovim monoksidom v dobi, ko kurimo, nam jasno kaže, da te nesreče nikakor ne ponehujejo. Medtem, ko lahko pri drugih nesrečah vzroke kaj hitro ugotovimo, je to pri ogljikovem monoksidu (CO) nemogoče, ker je ta plin brez duha, okusa in barve. V obratih, kjer ogljikov monoksid pridobivajo ali pa nastaja kot stranski produkt, je delavstvo z njim v stalnih stikih in mora zato vodstvo obrata poskrbeti za primerno zaščito. Posebno paznjo pa moramo posvečati temu plinu doma, če kurimo s snovmi, ki pri gorenju razvijajo ogljikov monoksid.

Ogljikov monoksid je, kakor sem že preje omenil, brez barve, duha in okusa ter tvori pri gorenju ogljikov dvokis (CO_2). Ogljikov monoksid nastaja pri vsakem nepopolnem izgorevanju ogljika. Ogljikov monoksid se torej nahaja povsod tam, kjer zaradi pomanjkanja kisika nepopolno izgorevajo snovi, ki vsebujejo ogljik. Ogljikov monoksid se nahaja dalje ob odprtih ognjiščih, kjer kurimo z drvmi, premogom ali koksom (pri kovačih, kleparjih, pa tudi v opekarnah), pri rudniških in drugih požarih, v izpušnih plinih bencinskih motorjev (garaže), v svetilnem in generatorskem plinu (plinarne in plavži), v plinih, ki nastajajo pri eksplozijah, pri avtogenskem varjenju itd. Pri določevanju zaščitnih ukrepov proti nevarnosti v obratih, kjer se proizvaja ogljikov monoksid, je treba posebno paziti na dejstvo, da je ogljikov monoksid lažji od zraka in je torej pokončna hoja nevarna.

Kakor so one bolezni, ki ne kažejo bolečih predznakov, najbolj neprijetne, tako so tudi oni plini, ki prepozno posvariijo s svojimi lastnostmi prizadetega in njegovo okolico, mnogo bolj nevarni. Kemijske snovi lahko

v glavnem delimo v dve veliki skupini: jedke tvarine (takoј opazljive), ki poškodujejo one dele človeškega telesa, s katerimi pridejo v neposreden dotik — in strupe ter strupene pline, ki so prikritega značaja, silijo (skozi dihala in prebavne organe) v krvni obtok in povzročajo splošna, navadno zelo huda obolenja. Ne poškodujejo pa samo nosilca in prenašalca strupa — kri — temveč napadejo tudi ali pa uničijo vse celice in organe, ki leže ob poti ali pa na cilju. Razločujemo krvne in možganske ali mozgovne strupe. K prvim spadajo: svinec, arzen, živo srebro, ogljikov monoksid itd., k zadnjim pa: ogljikov dvokis, benzol, tetraklorov ogljik itd. Pri poškodbi krvi trpe seveda vsekakor tudi drugi organi. Kako se torej odigra zastrupljenje in fiziološka poškodba z ogljikovim monoksidom? Strup napade krvne delce in povzroči take izpremembe krvnega barvila, da je izmenjava kisika in s tem izgozrevanje hrane otežkočeno. Ogljikov monoksid se s hemoglobinom 250 krat rajši spaja kot se spaja kisik s hemoglobinom (sestavina krvi). Posledica zastrupljenja z ogljikovim monoksidom je pomanjkanje kisika v krvi (notranja zadušitev). Vdihavanje ogljikovega monoksida pa povzroči tudi poškodbo celic in motnjo v prebavi. Pogosto se pojavi tudi ohromelost dihal, za kar zadostuje 0,05% ogljikovega monoksida v zraku.

Ogljikov monoksid škoduje posebno slabokrvnim, slabotnim, nervoznim in ljudem s slabim srcem. Lažje akutno zastrupljenje povzroči glavobol, mrzlico, omotico, bruhanje, drisko, težko dihanje itd. V hujših primerih pa nastopi omedlevica, ki traja po ure ali celo dneve, lice postane rdeče in zabuhlo, dihanje je zelo otežkočeno, utripanje žile je pa pri vsem tem zelo močno; pojavi se tudi močno razburjenje in zbeganost. Značilno je, da povzroči dolgo vdihavanje majhnih količin ogljikovega monoksida hujše posledice, kakor zastrupljenje z večjimi količinami v krajšem času. Pri kroničnem zastrupljenju je učinek sličen hitro se ponavljajočim lažjim zastrupljenjem. Zastrupljenje dokažemo s preiskavo krvi. V zraku pa najlažje ugotovimo ogljikov monoksid na ta način, da spravimo v prostor, kjer domnevamo ogljikov monoksid, majhne živalice (miši, ptice itd.). Če postanejo zelo nemirne ali celo poginejo, preti nevarnost tudi človeku.

V preteklem letu so imeli v Grazu tri značilna zastrupljenja:

1. Šestnajstleten dimnikarski vajenec je bil zaposlen pri snaženju dimnika neke mehanične tovarne. Ker je ostal dalj časa v dimniku, so ga pogrešili. Našli so mladega fanta v dimniku nezvestnega. V steno dimnika so napravili primerno luknjo in ga tako rešili. Nesrečnež je kazal vse značilnega znake hujšega zastrupljenja z ogljikovim monoksidom. Vsi poskusi, da bi ga oživel, so bili zaman.

2. Neki šofer je radi močnega mraza zaprl vrata garaže in po stavbno-policijskem redu predpisane zračne odprtine. Da je bila mera polna, je še pustil motor v pogonu. Utrujen je sedel na stopnico avtomobila, da bi se malo odpočil — smrti v naročje! Vzrok: ko je med počivanjem vdihaval izpušne pline, mu je postalo slabo in hotel je na prosto. Po nekaj korakih se je pa zrušil, preden je prišel do rešilnega izhoda in svežega zraka.

3. Dvajsetletna gospodinjska pomočnica, ki je bila uslužbena pri nekem zdravniku, je odšla po deseti uri zvečer v pralnico, da se tam

okoplje. Otroci so pa postali nemirni, ker pomočnice še ni bilo po eni uri nazaj in tudi gospodinja, ki je pogledala k otrokom, je našla posteljo pomočnice nedotaknjeno. Zato je odšla v pralnico, kjer je opazila luč, in našla dekle golo in nagnjeno preko kopalne kadi. Dekle se je zastrupilo z ogljikovim monoksidom. Vsi večurni poskusi, da bi jo spravili k življenju, so bili zaman. Zastrupljenje je nastalo bržkone tako: v pralnici je bil kotel, ki so ga kurili z drvni in s premogom. Kurilne pline so odvajali po cevi skozi okno. Dekle je odstranilo del cevi, ki je vodil skozi odprto okno na prosto in zaprlo okno, da bi bilo med kopanjem bolj toplo. Na ta način so se nabrali v pralnici plini ogljikovega monoksida, kar je povzročilo nesrečo.

Tako in slično nastajajo nesreče z ogljikovim monoksidom. Vsaj polovica teh nesreč pa se pripeti po lastni krivdi ponesrečencev. V vseh treh primerih, ki smo jih navedli, so bili ponesrečenci sami krivi svoje nesreče. Ti tragični primeri pa nas uče:

Prvi primer: Dimnikov naj ne čisti nikoli samo ena oseba. Poleg tega moramo na vsak način paziti na dobro zračenje.

Drugi primer: Garaže morajo imeti vedno ventilacijske odprtine, ki dobro delujejo. V garažah ne smemo nikoli pustiti motorja v pogonu.

Tretji primer: Vsako ognjišče, predvsem pa odprta ognjišča, morajo imeti dober odvod dima. Cevi naj vodijo samo navzgor, nikoli pa navzdol.

Spoznali smo možnosti zastrupljenja z ogljikovim monoksidom v nekaterih obratih, pri avtomobilizmu, v gospodinjstvu, pri gašenju in pri reševalni službi. Nastane vprašanje, kaj naj storimo, da preprečimo zastrupljenja z ogljikovim monoksidom.

Skušali bomo navesti načela, ki bi v splošnem veljala pri preprečevanju takšnih zastrupljenj:

1. Po možnosti moramo preprečiti nastajanje ogljikovega monoksida, kjer pa to ni mogoče, moramo poskrbeti, da se ne bo širil plin po prostorih, kjer se nahajajo ljudje.

2. Posredno ali neposredno vdihavanje tega plina, ki je fiziološko zelo nevaren, moramo na vsak način preprečiti.

3. V obratih, kjer prvo in drugo ni mogoče, morajo odvajati plin posebne (zaprte) odvodne naprave.

4. Zelo priporočljivo je nabaviti posebne priprave, ki dokazujejo ogljikov monoksid v zraku; če pa to ni mogoče, je treba zrak od časa do časa preiskati, če ne vsebuje morda ogljikovega monoksida.

5. Posebni slučaji nastopajo v gotovih obratih, kjer uhaja ogljikov monoksid. Tam moramo uporabljati za dihanje posebne varovalne naprave (CO filter, dihalni aparati kot n. pr. »Dräger«).

6. V obratih, kjer nastaja ogljikov monoksid, naj bodo zaposleni le zdravi in močni ljudje. Pogost in vesten poduk o nevarnosti zastrupljenj z ogljikovim monoksidom je predpogoj dobre obrambe.

7. Primerni stropi v obratih in zračenje skozi zgornja krila oken so najboljša sredstva za preprečenje zastrupljenj z ogljikovim monoksidom.

Pri gašenju požarov moramo vedno računati z nevarnostjo ogljikovega monoksida. Najlaže prodremo do legla požara plezaje, v dvomljivih slučajih ne smemo hoditi nikoli pokonci. Goreči prostor moramo po potrebi prezračiti, še boljše pa je, če uporabljamo dihalne aparate s kisikom ali pa vsaj »CO filter«. Zelo priporočljivo je tudi globoko vdihavanje svežega zraka.

Nesreče v gospodinjstvu, kjer je bil vzrok ogljikov monoksid, povzročijo navadno nepravilno postavljena ognjišča, pomanjkljivo ometanje in čiščenje dimnikov, nestrokovnjaška popravila ali prestavljanje ognjišča, odnosno dimnika. Tudi nepravilna izbira kuriva in napačno kurjenje lahko povzroči marsikatero nesrečo. Za gasilstvo, reševalne oddelke in sploh za vsakega, ki hoče pomagati pri nesreči, so važni osnovni pojmi prve pomoči pri zastrupljenih z ogljikovim monoksidom. Tu prihaja v poštev situacija nesreče, pa tudi razpoloženje ponesrečenca. Prav pri teh zastrupljenih ne smemo ravnati lahkomišno. Pri reševanju samomorilcev, ki so se zastrupili z ogljikovim monoksidom, moramo misliti tudi na samoobrambo (»CO filter« in hitro zračenje).

Vsako reševanje moramo začeti s samozavestjo in velikim upanjem na uspeh. Pri lažjih zastrupljenih je uspeh skoraj zasiguran, prav tako pri srednjih, dočim je pri zelo hudih zastrupljenih uspeh zelo dvomljiv zaradi raznih drugih poškodb in jedkih strupov, ki se pri tem pojavijo.

Prva pomoč in zdravniška oskrba je sledeča: Pri lažjih zastrupljenih položimo ponesrečenca pod nadzorstvom na sveži zrak, poleti v senco, pozimi ga pa obvarujemo pred mrazom (nevarnost pljučnice!). V hudih slučajih dovajamo ponesrečencu kisik z dodatkom 5—10% ogljikovega dvokisa (CO_2). Pri slabotnem dihanju proizvajamo umetno dihanje in uporabljamo sredstva za srce. Pušcanje krvi in vbizrganje solne raztopine ni priporočljivo. Pri kroničnih zastrupljenih naj bo ponesrečenec vedno dalj časa na prostem in naj bo tam tudi zaposlen. V kolikor nudimo prvo pomoč, ki je pač predvsem zdravniškega značaja, jo moramo prepustiti posameznikom in njihovi izobrazbi. Če se dogodi huda zastrupljenja z ogljikovim monoksidom v krajih, kjer ni v bližini zdravnika, lahko reši ponesrečenca seveda tudi zasilna pomoč gotove smrti. Sigurno pa je, četudi je ogljikov monoksid tako nevaren, da so sredstva, s katerimi se ga obvarujemo, zelo preprosta. Vsak posameznik mora vedno storiti svojo dolžnost!

Torej pozor — pazi — ogljikov monoksid!

Nenavaden vzrok požara

Pred kratkim so poročali časopisi o velepožaru v nekem vele mestu. — Avtomobilski tank za bencin se je vsled trčenja v precej živahni ulici prevrnil. Tank se je tako poškodoval, da je bencin iztekel in se bržkone od isker, ki so prihajale z izpušnimi plini skozi izpuh, vnel. Izliti bencin se je seveda razlil daleč na okoli po ulici in plameni so segali do vrha hiš. Vse hiše — šest jih je bilo — so se užgale in seveda popolnoma pogorele.

To dejstvo jasno kaže, da gasilska četa tega vele mesta ni razpolagala z aparatom za gašenje s peno, s katero bi lahko hitro zadušila požar, ki ga je povzročil razliti bencin, ki se je vžgal. Tako pa ni bilo mogoče priti do hiš, ki so se vnele, da bi jih pogasili in vsled tega so popolnoma pogorele.

Naš vladnik

Zavoji.

129. Četa lahko vrši zavoje v vseh redovnih enotah. Zavoji se napravijo največ za četrtno, v redu pa navadno za manje ko četrtno kroga.

Za zavoj poveljuje poveljnik:

»Desno (levo) krilo **naprej**«,

za zavoje iz mesta pa še doda »četa **sto-paj**«.

130. Zavoji reda, štiristopov in dvostopov, kakor tudi zastopov se napravijo, kakor je povedano pri vajah za vod.

Če mora napraviti zavoj enota vod za vodom, zavija čelni vod kakor je predpisano za vaje v vodu in ko izvrši zavoj za četrtno kroga, nadaljuje kretanje premo s kratkim korakom; zadnji vodi zavijejo in se kretajo prečno na označeno stran kolikor je potrebno, da pridejo na pravo razdaljo in v kritje za prednjega. Ko je cela četa zavoj napravila, jo poveljnik zaustavi ali poveljuje »premo« in cela četa nadaljuje premo s predpisanim korakom.

131. Za zavoj čete v redovni enoti vod poleg voda poveljuje poveljnik:

»N vod (navadno eden srednjih) daje smer.

Smer X.«

(N odelenje služi za pravac. Pravac X.)

Vod, ki daje smer, napravi potreben zavoj in se potem kreta v označeni smeri s kratkim korakom, dokler ostali ne izvršijo potrebnih zavojev, potem pa poveljnik poveljuje »premo«, na kar cela četa nadaljuje kretanje v predpisanem koraku.

Nastop. (Zbor.)

132. Četa se zbere na mestu ali med kretanjem na način, kakor je povedano za vaje v vodu in roju.

Kadar se poveljuje »nastop« pred začetkom vežbanja, se častniki, podčastniki in krilni postavijo v eno vrsto, kakor je predpisano v točki 104., dočim se med vežbanjem, ko ima vsak že svoje določeno mesto, na povelje »nastop« postavijo na svoje mesto.

V. VAJE V ŽUPL.

(Župska obuka.)

Splošna določila.

133. Ko nastopajo tri čete ali nastopa več čet, se pri nastopu ravna po pravilih za vaje

To in ono

Ustroj borbe pri gozdnih požarih.

Ta izveček je povzet po pravkar izdani nemški knjižici »Waldbrände, navodilo o nastanku, borbi in zapreki«. Knjižico je napisal revirni gozdar W. Schönhaber, založil pa Paul Parey, Berlin.

Ceprav je vsakdo po zakonu dolžan, kolikor mu je mogoče brez tehtne nevarnosti in lastne škode, pri borbi zoper gozdne požare sodelovati, se zdi bolj pametno, da se zato organizirajo in izšolajo posebno vzgojeni in izvežbani gasilci. Velika množica ljudi, ki se, kakor izkušnja uči, nagnete pri vseh večjih požarih, tako tudi pri gozdnih požarih, koristi v splošnem le malo. Brez moči in brez dela obuduje taka množica goreč element, ki uničuje eno od najlepših imovin. Dobro organizirana in izšolana četa gasilcev, v kateri vsak posameznik dobro ve, kaj je njegovo delo, kaj mora storiti, četa, ki povelje svoje-ga poveljnika dosledno, krepko, natančno in gotovo izpolni, stori čisto največ. Najboljše gasilstvo imamo danes v gasilskih prostovoljnih organizacijah, ki obstojajo že v vsaki vasi; te gasilske organizacije se po svoji čisto več desetletni praksi, po svojem opazovanju in po svojih izkustvih najbolj zanesljivo. Razen gasilcev se lahko pritegnejo k sodelovanju še oddelki delavcev, policija, gozdni delavci, kakor tudi druge civilne osebe. Toda tudi v teh vrstah je potrebna prav posebno v borbi proti gozdnim požarom temeljita toga or-

ganizacija, razdelitev, pouk in vaja, brez česar ni uspešne, hitre in stvarne borbe proti gozdnim požarom; vključ najboljše volji namreč večkrat ne pokažejo željenega uspeha. Kakor kaže organizacija v vsakem obratu pot do popolnega uspeha, doseže in zavaruje najvišji učinek, tako je tudi pri gasilcih v borbi proti gozdnim požarom. Zato bi priporočali sledečo razdelitev:

1. Periodična teoretska predavanja o načinih, postankih in borbah pri gozdnem požaru, ki bi jih naj imeli sposobni in izkušeni šumarski uradniki.

2. Razdelitev gasilcev v oddelke z lopatami, sekirami, žagami, grabljami, krampi itd. (vse to je treba od časa do časa obnoviti). Pri vsakem moštvu določimo enega za vodjo. Temu morajo vsi člani dotične skupine kot člani verige zvesto slediti. Vodja skupine prejme povelja in navodila od poveljnika gasilcev. Ta pa seveda zopet od kakšnega vodilnega šumarskega uradnika. Po zakonu o gasilstvu od 15. dec. 1933 po § 21. preide tehnično vodstvo pri gozdnih požarih na šumarske uradnike. Takšen način razdelitve orodja smatram za potrebno, kajti v resnem primeru nihče ne ve, kakšno orodje naj prinese s seboj. V mnogih krajih, posebno na vzhodu naše domovine, je bila preje lepa navada, da so nad vežnimi vrati in tram ali kamen vrezali ali naslikali dotično orodje, ki ga je lastnik hiše moral v služaju gozdnega požara prinesiti s seboj.

v župi. Župi poveljuje župni starešina ali njegov namestnik; ako sta oba zadržana pa najstarejši poveljnik.

134. Župni starešina poveljuje z zapovedmi, naglasnimi povelji in znaki. Pred vsakim poveljem postavi besedo »Župa«. Pri vseh redovnih enotah župe stoji župni starešina 10 korakov pred sredino obrnjen k župi, če je župa na mestu, med kretanjem pa se kreta v isti smeri kakor župa.

Župni starešina lahko pri prehodu iz ene enote v drugo menja svoje mesto in se nahaja tam, od kjer najlažje poveljuje oddelku.

135. Župni tajnik, oziroma tajnik, ki je določen za adjutanta, se nahaja, ako ni zaposlen z raznašanjem zapovedi in poročil, dva koraka levo zdaj za starešino, obrnjen v isto smer kakor starešina.

136. Za primere, ko so župnemu starešini potrebni trobentači ali seli, odredi te starešina sam izmed navzočih čet.

Seli se nahajajo na mestu, ki jim ga starešina odredi.

137. Poveljniki čet se nahajajo pet korakov pred sredino ali ob strani svojih čet, pri izvrševanju pa lahko po potrebi menjajo prostor in odidejo tje, od koder morejo najboljše poveljevati svojim četam.

Oddelni vodje se nahajajo na določenih mestih.

138. Predsedniki, člani uprav in poveljstev čet, ki niso razporejeni, sestavljajo posebno redovno enoto iste oblike kakor ostale čete. Kadar je oddelk izvršen po globini, se nahaja ta enota na čelu oddelka, sicer pa na desnem krilu. Na čelu te posebne enote, oziroma na njenem desnem krilu se postavijo člani župne uprave, potem pa po vrsti in po činu ostali poslovalci čet, ki niso razporejeni v enoti.

V primeru, ko ima župa svojo zastavo, se ta nahaja pri oni četi in na onem mestu, ki je določeno že pri vajah za četo. Zastave čet se nahajajo pri poedinah četah na določenih mestih.

139. Če čete niso v celoti prisotne ali pa je med njimi velika razlika po številu prisotnih, sestavi župni starešina iz dveh ali več čet eno in odredi za poveljnika te čete po činu najstarejšega poveljnika združenih čet.

O p o m b a. Župni starešina mora pri vseh nastopih gledati na to, da so urejene čete enako močne in to po možnosti s po 36 do 48 gasilci.

Poveljniki manjših čet, ki po združitvi njihovih čet izgubijo poveljstvo nad svojimi četami, se razporedijo za oddelne vodje sestavljene čete. Starešina mora paziti, da ne podredi po činu starejšega častnika mlajšemu. Če imajo čete posebne vode, ki jih sestavljajo ženske, sestavi starešina iz vseh takih vodov posebno četo, ki se postavi kot najzadnja, oziroma na levo krilo.

Ureditev in sestava župe.

140. a) Dvostopi in štiristopi:

Čete so druga za drugo v dvostopih ali štiristopih v razdalji 10 korakov. Če župa nastopi samostojno, se navadno uporabljajo štiristopi, v katere se zvrščanje vrši iz osnovnega reda.

b) Četa za četo:

Čete so druga za drugo v enotah »vod za vod« v razdalji 10 korakov.

c) Četa poleg čete:

Čete so druga za drugo v enotah »vod poleg voda« v razdalji 10 korakov.

č) Župa v štiristopih:

Čete stojijo v štiristopih druga poleg druge v presledku 10 korakov.

d) Sestavljeni red:

Čete so druga poleg druge v enotah »vod za vod« ali »vod poleg voda« v presledkih petih korakov.

e) Osnovni red.

Čete so druga poleg druge v redih v presledkih petih korakov.

Opomba: Kadar ima župa v svoji sestavi tri čete ali več čet, se čete v vseh oblikah tvorbe in redovnih enot štejejo po tekočih številkah, pri čemer se številke računajo od čela, odnosno od desnega krila. Prva četa je navadno ona, opisana v točki 138., ostale odredi starešina po letih delovanja, če morda ne bi bilo potrebno postopati po točki 139.

Ravnanje na mestu.

141. Ravnanje po redu in po stopih se vrši na soglasno povelje župnega starešine:

»Župa na desno (levo) po N četi — ravnajs«.

Na to povelje poveljniki čet istočasno poveljujejo izvršna povelja, izvršitev sama pa je ista kakor je predpisano za četo.

3. Razglasi in nauki o krajevnih imenih posameznih gozdnih delov, njih legi, dejanska slika o kakovosti, oddaljenosti, bližnjice in vozna pota — vsaj v lastnem okolišu.

4. Oskrba dobrih načrtov. Radi boljšega pregleda se gozdovi lastnega okoliša rdeče obrobijo.

5. Vaja v čitanju načrtov in zemljevidov, ki mora biti temeljita vsaj pri vodjih gasilskih čet, njihovih namestnikih in vodjih oddelkov.

6. Seznaniti se je treba z rekami, potoki, izvirkami, ribniki in mlakami, ki ležijo v gozdu. Takšna mesta je treba v načrtih zaznamovati z raznobarnimi pikami, ki naj pojasnjujejo, kakšna vrsta vode je zaznamovana. Mesta, kjer se voda lahko odvzema, je treba vzdrževati v takšnem stanju, da jih lahko pri gozdnem požaru kot važen faktor vedno uporabimo. Čiščenje in zajezitev imenovanih vodnih rezervoarjev so sredstva, ki ne stanejo mnogo, pa so velike vrednosti. Gozdarski uradniki, pa naj so to državni, banovinski, občinski ali privatni, bi naj imeli službeno naročilo, da mesečno vsaj enkrat ali pa najmanj v najbolj nevarnih mesecih (od marca do oktobra) poročajo oblastem, če so mesta, kjer bi bilo mogoče v slučaju gozdnega požara dobiti vodo, v redu. Takšna mesta so tudi merodajna za odločitev, če naj k gozdnemu požaru pripeljemo brizgalno, kakšna dolžina cevi je potrebna, če je treba pripeljati s seboj vedrice ali drugo posodo za prevoz vode itd. V vseh slučajih je skrbna razdeli-

tev na mestu! Če izbruhne požar, se lahko natančno določi njegovo ognjišče, kar vsled dima v največ slučajih ni poseben lahko — tako pa vodja gasilcev ali kdo drugi, ki je vaje v čitanju zemljevidov, z enim pogledom na zemljevid izda svoje odredbe. Samo takšna v podrobnosti premišljena organizacija je porok za uspeh, v drugem slučaju pa tavamo v temi.

7. Poskusite vaje najprej v majhnem, pozneje pa v večjem obsegu pod vodstvom gozdnega uradnika.

8. Baklje in orodje za precejnanje naj bo pripravljeno.

9. Izobrazba samarijanov v kolikor jih že ni pri prostovoljni gasilski četi. Material za prvo pomoč mora biti pripravljen (obveze).

10. Pripraviti je treba mesta, kjer se lahko okrepčajo gasilci (voda, limonada, kruh, brezalkoholne pijače itd.).

11. Prijavna služba s pomočjo kolesarjev, motociklistov, avtomobilistov; v slučaju, da je potreben zdravnik, bolniški voz ali kakšna druga pomoč.

12. Zaznamovati je treba posestnike konjev in tovornih voz, ki so v najbližji okolici dosegljivi. Prevoz gasilcev v tovornih vozovih je v toliko velikega pomena, ker je na takšen način moštvo hitro na mestu. Če pa mora moštvo korakati na požarišče peš, je treba polagati veliko paznjo na to, da se to izvrši v strnjeni obliki. Prihod naj bo sicer pospešen, toda posvariti je treba moštvo pred zelo priljubljenim »marš« — marš«-em, ker pridejo v tem slučaju ljudje na po-

Pri ravnanju enote »četa za četo« ravnaajo poveljniki svoje čete, če pa se nahaja župni starešina na krilu ravnanja, odidejo na svoja mesta.

Kretanja in okreti.

142. Te vaje se vršijo po naglasnih poveljih župnega starešine, po katerih poveljniki čet istočasno poveljujejo izvršna povelja in delajo tako, kakor je predpisano za četo.

Pri kretanjih v osnovnem redu župni starešina lahko poveljuje ravnanje tudi po kateri od srednjih čet; v takih primerih poveljnik označene čete polglasno odredi stran ravnanja svoji četi.

Tvorbe.

143. Vse tvorbe napravimo po poveljih, ki so predpisana v tem vadniku.

144. Prehod iz osnovnega reda v dvostope ali štiristope in narobe.

Vse te tvorbe se napravijo tako na mestu kakor tudi v kretanju po naglasnih poveljih župnega starešine ter po poveljih in na način, kakor je predpisan v točki 118. za četo.

145. Iz dvostopov v štiristope in narobe.

Te tvorbe se napravijo po naglasnem povelju župnega starešine in na način, kakor je predpisan v točki 119. za četo.

146. Iz osnovnega reda v enoto »četa za četo«.

Za zvrščanje v enoto »četa za četo« iz osnovnega ali obrnjenega reda v isti smeri poveljuje župni starešina:

»Po N četi četa za četo«

(po N četi u odelnu kolonu).

Poveljnik označene čete zvrsti svojo četo v »vod za vod«, poveljniki ostalih čet pa istočasno poveljujejo za štiristope v zapovedano stran, potem pa »četa naprej stopaj«.

Čete krenejo v navadnem koraku, brez povelja izvršijo zavoje in ko se njihovo čelo približa prostoru, kjer morajo stati, jih poveljniki zvrščajo v enoto »vod poleg voda«, jih zaustavijo in obrnejo v red.

147. V enoti »četa za četo« stojijo čete po številčnem redu, če se je zvrščanje izvršilo po prvi ali četrti četi; ako se je zvrščanje izvršilo po drugi četi, se za njo postavi prva, potem tretja in nazadnje četrta; ako je bilo potrebno zvrščanje

izvršiti po tretji četi, se postavi za njo četrta, potem pa po vrsti druga in prva četa.

148. Za zvrščanje enote »četa za četo« v osnovni red v isti smeri, poveljuje župni starešina:

»Zvrščaj red« (stroj front).

Poveljnik čete na čelu napravi po predpisih v točki 122. tega vadnika, poveljniki ostalih čet pa istočasno poveljujejo za štiristope v naznačeno stran, potem pa krenejo in vodijo svoje čete v navadnem koraku; ko pridejo nasproti prostora, ki bi ga morale njihove čete zavzeti, poveljujejo obrat v red, jih zvrščajo v red med kretanjem ter jih zaustavijo na predpisanem prostoru.

149. Iz osnovnega reda se dobi enota »župa v štiristopih« v isti smeri na povelje župnega starešine:

»Župa v štiristope« (Župa u župsku kolonu).

Na to povelje poveljujejo vsi poveljniki štiristope in krenejo s četami. Takoj nato poveljujejo zavoje za četrt kroga in nadaljujejo kretanje v novi smeri, dokler ne pridejo na svoje mesto in se ustavijo. Na predpisani presledek prihajajo čete druga za drugo k desnokrnlji četi, oziroma k označeni četi med kretanjem.

150. Iz enote »Župa v štiristopih« pridemo v osnovni red v isti smeri na povelje župnega starešine:

»Župa v red zvrsti se« (Župa stroj front).

Na to povelje poveljuje poveljnik desnokrnlne čete zavoje za četrt kroga in nadaljuje potem kretanje v novi smeri, poveljniki ostalih čet pa krenejo, ko pride na njih vrsta, s svojimi četami za desnokrnlno četo.

Ko so vse čete zvrščene v štiristopih druga za drugo, jih poveljniki istočasno zaustavijo in poveljujejo obrat v smerni red.

151. Iz enote »četa za četo« se zvrsti župa v štiristope v katerikoli smeri tako, da župni starešina najprej poveljuje »štiristop na des-no (ali na le-vo)« potem pa:

»V štiristope (smer NN)«.

U kolonu dvojnih redova (pravac NN).

Na povelje svojih poveljnikov in oddelnih vodij odidejo čete z mesta druga za drugo in pridejo po najkrajši poti v desne ali leve štiristope.

152. Iz štiristopov se zvrsti župa v enoto »četa poleg čete« v isti smeri na povelje župnega starešine:

žarišče upehani in nesposobni, da bi uspešno gasili.

Taka razdelitev se zdi morda marsikomu obširna. Toda potrebna je, kajti nikoli ne vemo, kdaj in kje izbruhne gozdni požar, kako se bo razširil in kako dolgo bo trajal. Razen tega je v nevarnosti veliko premoženje, čisto človeška življenja, za katerih ohranitev in rešitev ne bomo storili nikoli dovolj. Zraven vsega se pa moramo še zavedati tega, da gozd, ki je bil enkrat uničen, rabi dolga desetletja, da doraste.

(Po »Feuerwehr Verbands Zeitung« — M.)

Zdrave misli.

Gasilski zajednici dravske banovine je poslala neka podeželska gasilska četa daljši dopis, v katerem navaja nekaj zelo zanimivih točk iz življenja, dela in borbe naših podeželskih gasilskih organizacij, pa tudi mnogo zdravih in pametnih misli je izraženih v njem.

V središču vsega razglabljanja je seveda gmotni položaj čete in prav vsled slabega finančnega položaja čete se je n. pr. ta četa odločila, da svojih članov ne zavaruje, kakor je to predlagala gasilska zajednica. Močno se namreč tovariši iz te čete boje, da bo ta zavarovalnina požrla še tisto malenkostno podporo, ki so jo doslej dobivali.

Tudi tehnične opreme in pripravljenosti naših gasilskih čet se dotika dopis. Navaja zelo zanimiv primer, ki ga naj dobesedno navedemo: »Na deželi smo gasilci podobni oni materi, ki je imela mnogo otrok. Ti otroci so bili vedno najlepše oblečeni v naši va-

si, toda bili so vedno lačni. Mati je nekoč dejala: Nihče ne vidi, da so moji otroci lačni, vsak bi pa videl, ko bi bili strgani! — Prav tako mi gasilci na deželi. Zelo lepo smo uniformirani, vsega drugega nam manjka — le večne obljube nam že presedajo.«

Dalje zahtevajo naše podeželske gasilske čete, da izdamo čimprej že slovenska povelja. Gasilec-Slovenec želi in zahteva za sebe iste pravice, kar se tiče uradovanja, občevarjanja in tudi poveljevanja, kakor jih zahtevajo srbski ali hrvatski gasilci. Tako je znova zelo zanimiv primer, ki ga navajamo iz omenjenega dopisa: »Primeril se mi je slučaj, da sem od »Saveza« iz Belgrada dobil v cirilici pisano pismo. Mislil sem — ali 28 do 30 tisoč slovenskih gasilcev res nima v Belgradu nobenega, ki bi mogel slovenskim gasilcem pisati v slovenščini? Odgovoril sem jim, da se mi zdi pametno, da nastavijo tudi v Belgradu nekoga, ki bo Slovincem lahko pisal in odgovarjal slovensko. Kmalu nato sem dobil v lepi slovenščini pisano pismo.«

V dopisu zahtevajo podeželski gasilci, naj popravimo napako, ki je bila storjena s tem, da si je »Avtorska centrala« monopolizirala vsak komad, ki ga igra na deželi kak harmonikar ali kdo drugi. Tudi to je zelo pereče vprašanje, ki ga bo treba rešiti, kajti »Avtorska centrala« odnese pri vsaki prireditvi, ki jo prireditelj naše podeželske gasilske čete, dokaj lepo vsotico, saj je vsak komad, ki ga igrajo na veselicah ali zabavah naši podeželski godci, že

»župa v četa poleg čete (desno ali levo)«
(župa u četnu kolonu).

Na to povelje poveljujejo poveljniki čet:

»V vod poleg voda« (levo ali desno)
(u četnu kolonu).

Poveljniki čet izvršajo čete po predpisih točke 127 tega vadnika in razen čelne po končanem izvrščanju privedejo svoje čete na predpisano razdaljo.

153. Iz enote »četa poleg čete« se zvrstijo štiristopi v isti smeri na povelje župnega starešine:

»Župa v štiristope«

(župa u kolonu dvojnih redova).

Zvrščanje se izvrši po predpisih za vaje v četi (po točkah 123 in 128 tega vadnika).

154. Iz dvostopov ali štiristopov se zvrsti sestavljeni red v isti smeri na povelje župnega starešine:

»Župa v sestavljeni red«

(župa u smaknuti poredak).

Na to povelje zvrsti poveljnik čelne čete svojo četo v enoto »vod za vod«, poveljniki ostalih čet pa vodijo čete v poševnem kretanju, jih med kretanjem izvršajo v »vod za vod« in jih, ko pridejo z njimi na predpisana mesta, zaustavijo ter poravnajo.

155. Iz sestavljenega reda se zvrsti enota »četa za četo« v isti smeri na povelje župnega starešine:

»Župa po N četi v četa za četo«

(Župa po N četi u odelnu kolonu).

Poveljniki vseh čet razen čelne poveljujejo istočasno »na levo krog« in »naprej stopaj«; ko pa dobijo potrebno razdaljo od prednje čete, poveljujejo »v štiristop na levo«, zaustavijo čete na predpisanem prostoru in jih obrnejo v red na levo.

O p o m b a. Če želi župni starešina zvrstiti čete v enoto »četa za četo« po drugi četi, mora priti prva četa zadaj za drugo, potem tretja in četrta.

Če se izvrščanje izvrši po tretji četi, pride zadaj za njo četrta, potem pa druga in prva; ko pa se vrši po četrti četi, je zadaj za njo tretja četa, potem pa druga in prva.

156. Iz enote »četa za četo« se zvrsti sestavljeni red v isti smeri na povelje župnega starešine:

»V red na desno« (na desno u front).

Ko posamezne čete pridejo na predpisane prostore, se ustavijo in ravnaajo.

157. Iz sestavljenega reda se zvrsti enota »četa poleg čete« v katerikoli smeri na povelje župnega starešine za štiristope v nameravano smer. Pri zvrščanju v isti smeri poveljuje župni starešina potem, ko so se napravili štiristopi, potrebni zavoj.

Zavoji.

158. Župa lahko vrši zavoj v vseh tvorbah in enotah. Za zavoj poveljuje župni starešina:

»Desno (levo) krilo naprej«.

Ce je treba kreniti z mesta, še doda:

»Župa naprej«.

159. Zavoji v redih, štiristopih, dvostopih ali zastopih se izvršijo, kakor je predpisano pri vajah za čete.

V enoti »četa za četo« zavije čelna četa, kadar je izdano povelje za zavoj, kakor je predpisano pri vajah za četo; ko pa konča zavoj, nadaljuje kretanje naravnost, toda v kratkem koraku. Sledeče čete zavijejo in se kretajo prečno na označeno stran, kolikor je potrebno za razdaljo in za kritje po čelni četi.

Ko je zavoj končan, starešina župo zaustavi ali poveljuje »premo«, nakar se cela župa ali ustavi ali pa nadaljuje kretanje v navadnem koraku.

160. Ko je potrebno, da zavije cela enota »četa za četo«, poveljuje župni starešina:

»N četa (navadno ena od srednjih čet) daje smer.

Smer X«.

Označena četa izvrši zavoj in se kreta v označeni smeri v kratkem koraku, dokler ne izvršijo zavoja ostale čete. Potem starešina poveljuje »premo« in vse čete se kretajo v navadnem koraku.

Nastop.

161. Župa nastopi v enoti, ki jo odredi starešina po predpisih za vaje v četi. Desno krilo je 10 korakov pred starešino.

VI. KAKO NASTOPI ZAJEDNICA (ZVEZA).

162. Na raznih prireditvah zajednice ali zveze, ali kadar je to posebej odrejeno, nastopajo čete in župe v enotah, ki so primerne za zajednico, oziroma zvezo.

monopoliziran in zaščen.

Z veseljem smo priobčili v »Gasilcu« jedro vsega dopisa in nekatere zdrave misli, ki jih dopis navaja, saj bo le ob sodelovanju vseh članov naše gasilske organizacije gasilstvo raslo, se utrjevalo in izpopolnjevalo.

Ing. Dolenc:

O plezanju

Že peto leto teče, odkar imamo zakon o organizaciji gasilstva, žal pa še do danes nimamo enotnega vadnika. To opažamo zlasti pri vajah in požarih, ko dela vsaka četa drugače. Nenotnost opazimo tudi pri plezanju, zaradi česar smatram, da je potrebno, da opozorim pri tej priliki na nekatere nedostatke.

En način plezanja je ta, da stopi plezalec n. pr. z desno nogo na klin in se istočasno drži z desno roko za gornji klin, nato stopi navzgor z levo nogo in se istočasno prime z levo roko itd. Če razmotrivamo ta način plezanja iz znanstvenega stališča, je napačen. Zakaj? Vsa teža plezalca je vedno na eni strani lestve ter jo plezalec z vsakim korakom prenaša na drugo, zaradi česar dobi lestev sunke. Takšen način plezanja mora spraviti lestev v nihanje, zlasti če ni dobro postavljena. Lestev pa ne bi nihala, če bi bilo težišče plezalca vedno v sredini lestve (med lestveniki). To pa dosežemo na ta način, da plezamo istočasno z desno nogo in levo roko, odnosno levo nogo in desno roko. Teža plezalca je tedaj enakomerno razdeljena in vedno na sredi, zato tu-

di lestev ne dobi sunkov zaradi prenašanja težišča. Ta način plezanja je tudi bolj naraven. Tudi pri hoji izkoračimo z levo nogo in istočasno prenesemo desno nogo naprej, odnosno izkoračimo z desno nogo in prenesemo najprej levo. Tako hodi vsak že instinktivno, t. j. ne da bi na to polagal kakšno važnost, ker pride to samo po sebi. Kar pa je določila že narava, je tudi najprikladnejše in najboljše.

Razumljivo je, da se plezalec, ki je navajen na drugi način plezanja, le počasi in s težavo privadi pravilnega plezanja; čim se ga bo pa dobro priučil, bo pa gotovo lažje plezal kot prej. Vadimo se zato v pravilnem plezanju, ki temelji na tem, da smo oprti istočasno na desno nogo in levo roko, odnosno levo nogo in desno roko.

»Feuerwehrverband Zeitung«

Požar v dimniku. Razločujemo dve glavni vrsti saj:

a) saje v kosmičih, ki so sestavljene iz rahlo naloženih neizgorelih ogljikovih spojin, ki so temnočrne in motne barve in

b) sajasto smolo, ki je sestavljena enako iz neizgorelega ogljika in njegovih spojin, ki jih vežejo smolnate spojine ter se nabira kot nekaka svetla smolasta tvarina v dimnikih in kurilnih napravah.

V nasprotju saj v kosmičih gorijo smolnate saje dalje časa in razvijajo pri gorenju veliko vročino, pri čemer se tvorijo mehurji, ki povzročajo razne poškodbe v dimnikih in kurilnih

Zajednici poveljuje inspektor zajednice, zvezi pa vrhovni inspektor gasilske službe.

163. Zajedničin (zvezin) inspektor poveljuje z zapovedmi, naglasnimi povelji in znaki. Pred vsakim poveljem postavi besedo »zajednica« (zveza).

Poveljujoči se nahaja v vseh sestavljenih enotah pred sredino ali pred čelom v razdalji 15 korakov (zvezin 20 korakov) obrnjen k zajednici (zvezi); če pa je zajednica (zveza) v kretanju, se kreta sam v isti smeri kakor enota.

164. Pomočnik inspektorja zajednice (vrhovnega inspektorja) se nahaja dva koraka levo zadaj od poveljujočega, obrnjen v isto smer kakor isti ter mu pomaga pri poveljevanju in pazi, da se vsa povelja točno in pravočasno izvršijo.

165. Na čelu enote, oziroma na njenem desnem krilu se postavijo člani starešinstva in osrednjega odbora zajednice (starešinstva in uprave zveze), v kolikor sami ne poveljujejo župam, oziroma zajednicam. Razdalja med njimi in inspektorjem je med pohodom 15 korakov, v enotah na mestu pa pet korakov od desnega krila.

166. Deset korakov za inspektorjem, oziroma levo od njega se nahaja župni starešina prve župe, 10 korakov za tem njegova edinica itd., v kolikor prostor tak razpored dopušča.

167. Zajednica (zveza) nastopi navadno v štiristopih. Če je mnogo čet, nastopa v enoti »župa v štiristopih«.

168. Pri slavnostih, na katerih se zbere mnogo čet iz več žup, za katere pa ni odrejen zajedničin ali zvezin izlet, je treba postopati po predpisih v čl. 110 pravil gasilske službe. Nikdar se ne sme dopustiti, da bi šel višji častnik pod poveljstvo nižjega. V primeru, ko nastopi večja enota pod poveljstvom župnega starešine in je treba, da nastopi tudi delegacija zajednice ali zveze, tvori ta delegacija posebno enoto izven edinice, oziroma na njenem čelu; v razdalji desetih korakov za to enoto koraka poveljujoči župni starešina. V enoto, ki gre pred poveljujočim, se zvrstijo tudi starešine drugih žup in častniki, ki so po činu starejši od poveljujočega.

Ko nastopa več zajednic, se zastave zvrstijo na čelu vsake zajednice; ko pa nastopa samo ena zajednica, se nahajajo zastave na čelu žup.

(Dalje.)

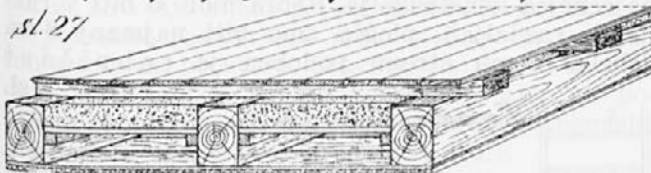
Stavbarstvo za gasilce

Ing. I. Lah:

Obokani stropovi so običajno zgrajeni iz opeke navadnega formata, kakor se uporablja za zidove. Kjer nastanejo pri zidanju med zidakom prevelike fuge (reže), jih zaklinimo s škrljem; v temenu (sredini) oboka mora biti poln zidak (ne fuga!), prisekan v obliki klina, to je takozvani končni kamen. Izzidan obok prevlečemo zgoraj z malto.

Mesto opeke moremo uporabiti za zidanje obokov tudi kvadre, toda le izjemoma, pogosteje pa lomljenec, ki mora biti dobro ohranjen, iz

Strop s pogrezanim nastropom

kamnoloma v lepih plasteh. Za zidanje obokov se uporablja podaljšana cementna malta, pri večjih obokih in veliki obtežki pa čista cementna malta.

Betonski stropovi morajo biti v stanovanjskih zgradbah predvsem nad kletmi, v pralnicah in kopalnicah, straniščih, vežah in na terasah (tla), posebno pa povsod tam, kjer hočemo doseči popolno ognjarnost prostora. Betonski, odnosno železobetonski stropovi nadomeščajo danes v veliki meri obokane in traversne stropove. Z ozirom na konstrukcijo in prostor, ki ga prekriva, more biti železobetonski strop izvršen kot navadna plošča, armirana samo v eni smeri, če je razpetina (širina) prostora majhna; železa so položena v krajši smeri na spodnji strani plošče. Ako je prostor večji (največ 4×4 m), izvršimo železobetonski strop kot križem ar-

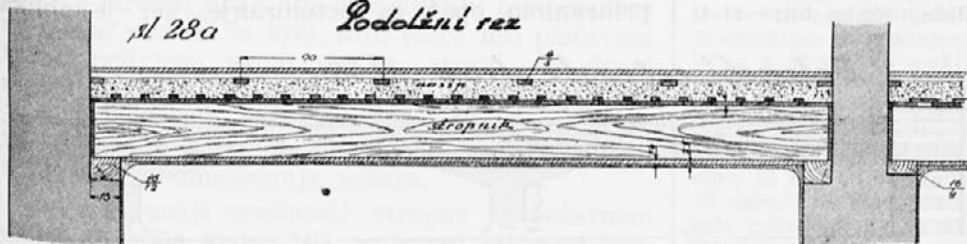
napravah. Kosmičaste saje so pa nevarne zato, ker povzročajo močan izbruh isker. Smolnate saje povzročajo pri gorenju v dimniku za dalj časa visoko vročino, pri čemer poleg letočih isker obstoja še nevarnost, da seže požar na druge stavbne dele. Kosmičaste saje nastanejo pri izgorevanju premoga, smolnate pa če kurimo s trdimi drvmi in mastnimi tvarmi, n. pr. pri prekajevalcih, mesarjih in gostilničarjih itd.

Požar v dimniku gasimo vedno brez vode. Ako bi uporabljali vodo, bi stene dimnika gotovo počile. Tudi zadušitev požara v dimniku s tem, da zamašimo gornjo odprtino, opustimo. Najbolje je, da pustimo, da saje, ki so se nabrale v dimniku, izgorijo.

Naloga gasilstva je, da opazuje goreči dimnik in njegovo okolico. Pri gorenju kosmičastih saj je priporočljivo, da položimo na odprtino dimnika redko žično mrežo, da se goreči kosmiči, ki jih začne nositi morebitni veter, ki ni treba, da ima veliko moč vlovijo in zadržijo. Seveda je potrebno večkratno iztrkavanje mrežice v vedrico vode, da luknjice saje ne zamaše.

Strešna okna in odprtine v smeri vetra tudi zapremo iz istega

sl. 28a *Podolni rez*

vzroka. Na bližnje strehe, ki niso ognjavarne, pošljemo gasilce, ki imajo v vedricah pripravljeno vodo. Ob dnu dimnika postavljeni gasilci odstranjujejo padajoče goreče in negoreče kosmiče saj, jih pogasijo in spravijo na prosto. Mnogo najdenih saj moramo določiti. Vse lahkovnetljive predmete pa odstranimo iz bližine gorečega dimnika. M.

Vanček pripoveduje...

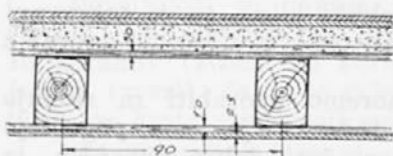
Vsi so Vančeka poznali in vedeli, da mu je med govorjenjem vedno ugasnila pipa. Mirno bi jo bil lahko vteknil v žep, ko je ugasnila, pa imel je takšno navado, da je šel z njo v posteljo in je z njo tudi zjutraj vstal. Seveda je Vanček z neprestanim prižiganjem svoje pipe porabil vžigalic, kakor nihče drugi.

Nihče bi ne bil jezen na našega prijatelja, ko bi ne bil nekega dne s svojo neprevidnostjo razjezil cele vasi. Bilo je poletnega vročega večera, ko so v vasi mlatili. Mlatilnice so utihnile in kmetje so pripekljali težko obložene vozove snopja. Vanček je stal po dovršenem delu sredi skupine ljudi in po svoji navadi seveda zopet pridno besedičil. Neprestano si je prižigal svojo pipo in metal vžigalice preko rame proč.

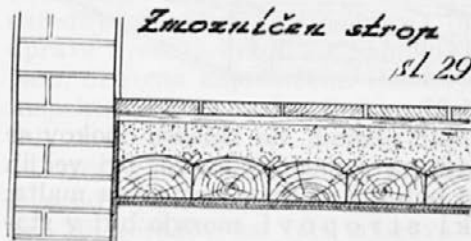
»Lahko bi bil bolj previden,« mu de sosedov Jože, »kako hitro bi ti

mirano ploščo — železne palice so položene v dveh smereh pravokotno druga na drugi in ob spodnji strani plošče, pri kraju pa je vsako

Prečni rez sl. 28b

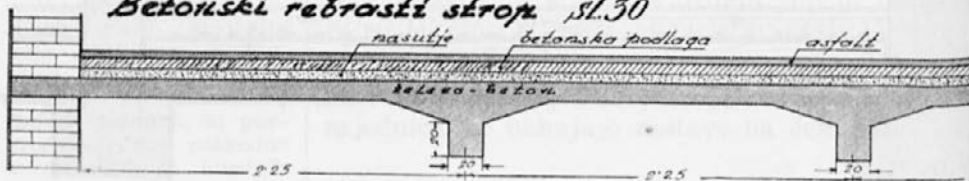

železobetonski rebri strop (sl. 30), to so železobetonski nosilci s ploščo, kar je najcenejša konstrukcija. Rebra morejo biti v različnih razdaljah, plošča sme biti najmanj 8 cm debela. Temu stropu podoben je rebričast

strop (sl. 31), ki sestoji iz manjših rebričastih nosilcev s ploščo; rebra morajo biti v manjših razdaljah, največ 70 cm narazen, plošča mora biti najmanj 5 cm debela. Da dosežemo raven strop (plafon) v stanovanjskih prostorih, pribijemo na rebra, v katerih se nahajajo zabetonirani majhni kosi lesa, lesen štukaturni opaž ter omečemo na enak način kakor pri lesenem stropu. Pri betonskih stropovih pa moremo doseči raven strop tudi z votlimi patentnimi zidaki (sl. 32), ki se zabetonirajo obenem z rebri in ploščo. S tem dosežemo zelo dobro toplotno izolacijo, ker se nahaja v votlih zidakih dovolj zraka, enako kakor nastane pri rebričastem stropu med štukaturnim opažem in železobetonsko ploščo votel prostor. Pri železobetonskih rebričastih stropovih z votlimi zidaki si prihranimo opaž za betoniranje, ker je oblika

Betonski rebričasti strop sl. 30

votlih zidakov taka, da ustvari prostor med dvema zidakoma že obliko rebra, treba je samo na dnu položiti armaturno železo za rebro.

Glavičasti strop (Piltzdecke) je vrsta železobetonskega stropa, to je armirana betonska plošča podprta s stebri in z njimi toga zvezana. Glave stebrov, na katerih leži plošča, so ojačene ter različno oblikovane — okrogle, kvadratne ali mnogokotne oblike, da se doseže večja podporna ploskev, na kateri leži plošča.

Strop je torej zgrajen brez vsakih nosilcev ali reber, spodnja ploskev je radi tega popolnoma ravna, kar je velika prednost glavičastih stropov. Opaž za take stropove se more izvršiti enostavno in poceni, razsvetljava je neovirana, razpetine so večje kakor pri rebrastih stropovih, zato je potrebno razmeroma malo stebrov in pridobimo s tem na prostoru. Glavičasti stropovi se gradijo predvsem v velikih zgradbah, kjer so potrebne prostorne in razsežne dvorane (trgovske hiše, razstavniki, tovarne itd.).

Za vse navedene vrste železobetonskih stropov je treba računsko ugotoviti potrebne dimenzije, to je debelino plošče, višino in širino nosilcev, odnosno reber, množino armature (železnih vložk), njeno razvrstitev v konstrukciji, jakost stebrov itd. Te račune in načrte mora izvršiti vedno strokovnjak, ker morejo pri železobetonskih gradnjah povzročiti porušitev čisto navidezno le majhne napake, ki jih nevede zagrešijo strokovno premalo izvežbani ljudje.

Traverzni strop (sl. 33). Nosilni del takega stropa so traverze ali železni nosilci, pred nosilci pa so polja izpolnjena z raznimi konstrukcijami iz lesa, železa, betona ali opeke. Nad nosilnim delom je strop izvršen enako kot pri vseh drugih vrstah.

Pri obokanem traverznem stropu je obok iz opeke ali betona ali pa iz pločevine, raven strop pa dosežemo ali z betonsko ploščo ali pa tudi z valovito pločevino, na katero pritrdimo z vijaki late za stropni opaž. Pri menjavanju temperature se železo razteza in krči, zato mora biti pločevina trdno pritrdjena samo na eni strani, na drugi strani pa se mora prosto gibati; posebno važno je to pri požarih, ko nastopajo večje temperature in ko so tem bolj potrebne stabilne stropne konstrukcije za omejevanje požara.

Pri presoji vrednosti stropov v požarnem oziru je treba vedeti, da so leseni stropovi raz-

lahko zanetil požar. Vanček ga je po svoji navadi preslišal in govoril in prižigal pipo dalje... Dolgo, dolgo je Vanček pripovedoval svojo zgodbo in medtem seveda prižigal svojo ugaslo pipo. Najmanj desetkrat jo je bil prižgal in vrgel še gorečo vžgalico preko rame.

Hipoma je pa Joža zavpil na ves glas. Po vozu, ki je bil visoko naložen s snopjem, se je bliskovito širil plamen in niti minute ni bilo treba, pa je voz bil ves v ognju.

Možje so se razbežali. Tedaj se je pa oglasil starejši mož in na ves glas zapovedoval. Hitro so vsi razumeli, kaj hoče. Gorečega voza ni bilo več mogoče rešiti, kajti vode ni bilo blizu. Močne roke so poprijele za ojesa ostalih voz in jih odvlekla daleč proč.

Vanček ni bil slab človek, toda ko je po svoji navadi na dolgo in široko pripovedoval kakšno zgodbo in prižigal ugaslo pipo, je bil vedno nepreviden in tega mu vaščani niso mogli nikoli odpustiti...

(Po Zeitung für Feuerlöschwesen — M.)

Vprašanja in odgovori

Kako preizkušamo kljukaste lestve? — Pri kljukastih lestvah moramo preizkusiti posebej kljuke in posebej celo lestev. Najprej obesimo lestev za eno kljuko in jo obtežimo na spodnjem klinu z 80 kg (en mož). Nato obesimo lestev za obe kljuki in jo obtežimo na spodnjem klinu s 160 kg (dva moža). Lestev, ki naj bo obtežena 10 minut, ne sme pokazati nobenega kvara ali izpremembe.

Kako ustavimo dvo-taktni motor, da ga pozneje zopet hitro spravimo v pogon? — Najhitreje spravimo dvo-taktni motor v pogon, če ga vedno ustavljamo na ta način, da zapremo pipo za dovod goriva med rezervarjem in uplinjačem. Še lažje spravimo v tek stroje, ki so opremljeni z gumbom za kratek stik. Cim pritismo na gumb, ne bodo svečke več vžigale in motor se bo počasi ustavil. Ker v valju ne bo več izpušnih plinov, bomo zato motor vedno z lahkoto spravili v pogon.

Kaj je bistvo trodelnega napada? — Pri trodelnem napadu delajo istočasno, vendar ločeno z ozirom na prostor trije oddelki gasilcev. Posluga brizgalne spravi brizgalno k vodi, napelje sesalne cevi in pripravi brizgalno. Drugi oddelek napelje cevi od brizgalne do razvodnika. Tretji oddelek (napadalci) napelje cevi od razvodnika do požarišča, nastavi ročnik in prične z gašenjem, čim dobi vodo.

Ing. D.

Gasilska požrtvovalnost

V soboto 4. septembra je ob nevihti med silnim grmenjem in hudim nalivom treščilo v gospodarsko poslopje posestnika Jožeta Kolariča v šardiniji pri Veliki Nedelji. Domačija stoji na hribu. Na nasprotnem gričku, ki se imenuje Drakšla in je oddaljen kakih 20 minut, pa ima svojo hišico čevljar France Zamuda, ki je tudi član gasilske čete pri Veliki Nedelji. Zamuda je opazil plamen, ki je švignil iz Kolaričevega poslopja in je takoj pohitel na pomoč.

meroma malo odporni proti požarom, betonski so sicer odpornejši, morejo pa nastati v ploščah razpoke vsled prevelike temperature, kar more povzročiti katastrofo pri večji obremenitvi, če se slučajno porušijo težji deli zgradbe na strop. Obokani stropovi so najvarnejši, dokler je stabilen zid, na katerega se naslanjajo, podobno tudi železni traverzni stropovi, ki so izpolnjeni z ognjavaranim materialom. Varnost pred razširjenjem požara nudi nasip v stropu, zato morejo biti pri požarnih katastrofah tla sama že porušena, pa so stropovi še vedno dostopni. Pri presoji, ali strop vzdrži ali ne, je vedno preizkusiti pri nosilni konstrukciji stropa, to so stropniki, betonske plošče in nosilci ter traverze, tla in plafon so nebistveni deli.

Tla v zgradbah uredimo vedno z ozirom na svrhu, v katero uporabljamo posamezne prostore. Tako so v stanovanjskih prostorih pretežno lesena tla, v industrijskih in nekaterih obrtnih zgradbah pa kamenita, bodisi iz umetnega ali naravnega kamna. Vendar pa naj bodo tudi pri kamenitih tleh napravljena lesena tla vsaj tam, kjer so delovna mesta, ker je kamen nezdrav radi prevelike prevodnosti toplote.

V onih stanovanjskih prostorih, ki so izpostavljeni mokroti, naredimo tla iz kameninastih ploščic, teraca, betonskega estriha in podobno, to je predvsem v kopalnicah, pralnicah, straniščih, vežah, na verandah, balkonih in stopniščih.

Najobičajnejša lesena tla so iz pooblašanih desk, pribitih tesno druga poleg druge, deske so do 18 cm široke in do 3 cm debele. Les mora biti popolnoma suh, zdrav, goste rasti in brez grč, deske so pribite z žebli na blazine 5×8 cm. Taka tla imajo to slabo lastnost, da morejo nastati med deskami reže, pri pomivanju propuščajo vodo, ki se nabira v stropnem nasipu ter začnejo vsled vlažnosti gniti stropniki. Za taka tla se uporablja borov, smrekov ali jelov les, zato so razmeroma poceni, toda kratkotrajna.

Podobno so izvršena tudi ladijska tla (sl. 27) iz 2.5—3.5 cm debelih, 10—12 cm širokih in 1.80 m dolgih desk, ki imajo pero in utor ter so pribite s prestavljenimi stiki na blazine. Reže med deskami so tesnejše, žebli se ne vidijo, ker so zaibti v utore. Ladijska tla polagamo v kuhinjah, shrambah in drugih manjvrednih prostorih in povsod tam, kjer so parketna tla predraga.

(Dalje.)

Gasilno orodje

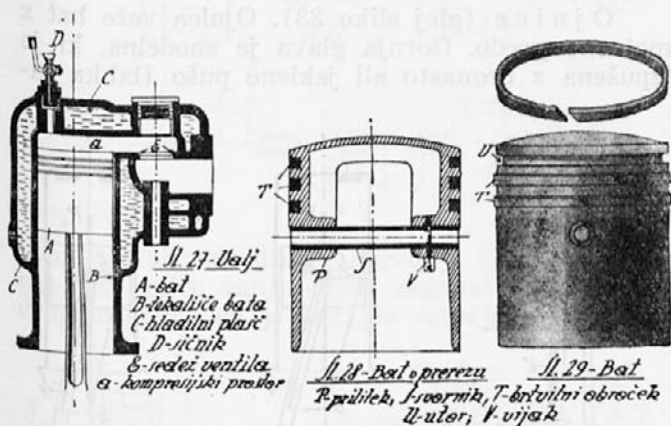
Ing. Hrovatin

	I. valj	II. valj	III. valj	IV. valj
1. takt	eksplozija	kompresija	izpuh	sesanje
2. takt	izpuh	eksplozija	sesanje	kompresija
3. takt	sesanje	izpuh	kompresija	eksplozija
4. takt	kompresija	sesanje	eksplozija	izpuh

Vrstni red eksplozij v valju je odvisen od vrstnega reda odpiranja ventilov, ki so pa zopet odvisni od odmične gredi. Vozač mora vedeti vrstni red eksplozij, sicer ne more pravilno priključiti vžigalnih kablov.

Posamezni deli motorja.

Valj (glej sliko 27). Valj mora biti močne konstrukcije, da more vzdržati pritiske eksplo-

diranih plinov. Pri eksplozijah se razvije velika temperatura, zato ne zadošča samo mazanje z dobrim oljem, temveč je treba valje hladiti z vodo ali pa z zrakom ali pa kombinirano. Valj mora biti zaradi tega opremljen s hladilnim plaščem ali z rebri: valj ima odprtino za vstop zmesi in odprtino za izstop izgorelih plinov, privoj za sveče, eventuelni privoj za sičnike. Valj je običajno iz litega železa ali pa iz železa oz. jekla kombiniran z vložno pušo: blok iz aluminija.

Bat (glej sliko 28 in 29). Bat se pomika v valju in je opremljen z batnimi obroči (manjši za 0-10 mm v premeru kakor premer valja), da tesno ločijo prostor nad in pod batom, da gorivo povsem izkoristimo. Bat ima na spodnjem delu

Tekel je po hribu na vzdol, nato pa na sosedni hrib. Ko je prišel do Kolaričeve hiše, je videl, da je leseno gospodarsko poslopje že do tal v plamenih in da je vsako gašenje zaman. Kljub temu je splezal na goreče ostrežje in začel tam razbijati ogrodje, da prepreči širjenje požara na stanovanjsko hišo. Nenadno je zaslišal obupne klice gospodarjeve iz hleva, kamor je bil pohitel reševati živino, a so se goreči trami sesuli in mu onemogočili izhod iz hleva. Pred hišo je bilo zbranih več ljudi, a nihče si ni upal Kolariču na pomoč.

Zamuda pa ni pomišljal niti hip. S tveganjem lastnega življenja je skočil skozi gorečo streho v hlev in je izpod jasli potegnil že nezavestnega in vsega opečenega gospodarja. Prinesel ga je z velikimi napori na sveži zrak, kjer ga je z umetnim dihanjem spravil k zavesti, nato so pa Kolariča prepeljali v bolnišnico v Ormož in je zdaj izven nevarnosti. Nesrečnemu posestniku je pogorelo gospodarsko poslopje do tal, uničenega je tudi mnogo sena in raznega orodja, tako da ima 40 tisoč dinarjev škode. Junaški gasilec zasluži polno priznanje.

Zanimivosti iz naše gasilne statistike

Koliko Slovencev je gasilcev?

V Sloveniji je bilo na koncu leta 1936 vseh gasilcev 46.936, in sicer 30.394 izvršujočih in 16.542 podpornih članov. Če vpoštevamo, da je bilo takrat v Sloveniji 1 milijon dvesto tisoč prebivalcev in če primerjamo število

gasilcev s številom prebivalcev, dobimo zanimivosti. — Vsak 25. prebivalec je pri nas gasilec ali vsak 38. prebivalec Slovenije je izvršujoči član naše organizacije. Gasilci so pa navadno le odrasli ljudje in še po veliki večini samo moški. — Moških je bilo na koncu leta 1936 v Sloveniji 318 tisoč, starih od 15 do 60 let. Če primerjamo število odraslih moških in število gasilcev, moremo ugotoviti, da je bil na koncu lanskega leta pri nas vsak 10. odrasel moški gasilec.

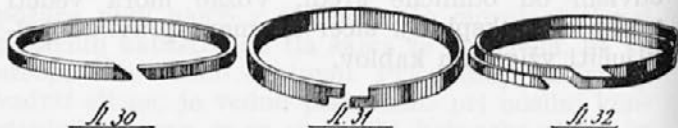
Kako je drugod v naši državi? V drugih krajih naše države je razmerje med številom gasilcev in številom prebivalcev precej drugačno. V Savski banovini ali na Hrvaškem je le vsak 25. odrasel moški gasilec, v Dunavski banovini (Vojvodina in severna Srbija) vsak 65., v Drinski banovini (vzhodni del bivše Bosne s Sarajevom in del zapadne Srbije) vsak 353. odrasel moški, v bivši Črni gori je pa še le med skoro 1000 odraslimi možmi po en gasilec.

Slovenci oz. njihovi možje in fantje so torej prav dobro organizirani gasilci, želeli bi le bilo, da bi kmalu bilo še več Slovencev izvršujočih članov te prekoristne naše ustanove.

Pregled gasilstva po celi Jugoslaviji je tudi zelo zanimiv. Na koncu leta 1936 je bilo vseh gasilcev v Jugoslaviji 78.939, od teh v Dravski banovini 30.394, v Savski 31.352 in Dunavskih 10.749. V drugih 1000 gasilcev, v Primorski (Dalmacija) le 531 in v Črni gori samo

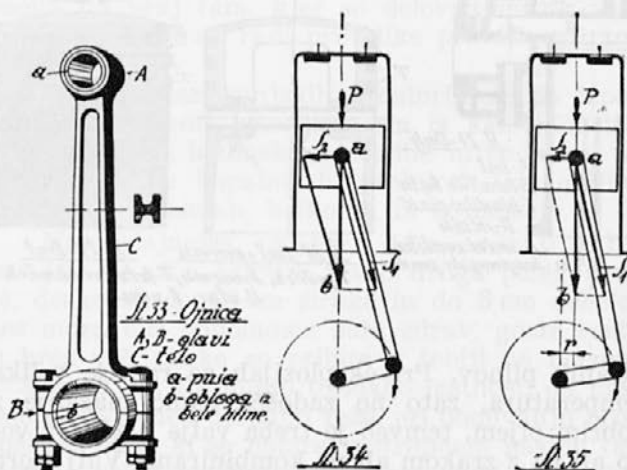
utor, ki je opremljen z luknjicami, ki posnamejo olje in ga dovedejo v notranjost bata, nato pa v karter. S tem se prepreči prekomerno mazanje valja in potrata olja. Bat je opremljen z zavarovanim svornikom.

Bati in batni obroči (glej slike 30 do 32) so iz litega železa. Bate izdelujemo tudi iz lahkih

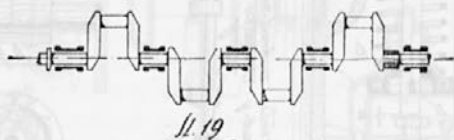
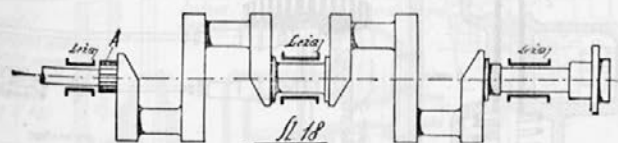
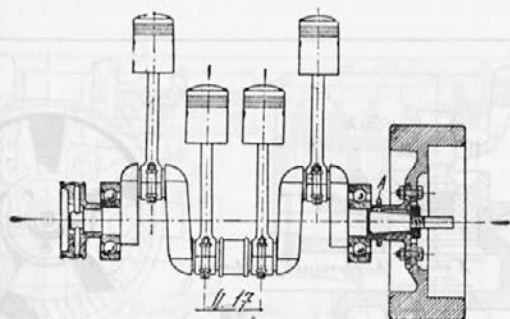
kovin, kakor iz aluminija, kateremu je primešan baker, magnezij, mangan, silicij, cink in drugo, v novejši dobi iz silumina itd.

Ojnica (glej sliko 33). Ojnica veže bat z motorno gredo. Gornja glava je enodelna, ki je izpušena z bronasto ali jekleno pušo (lahka za-

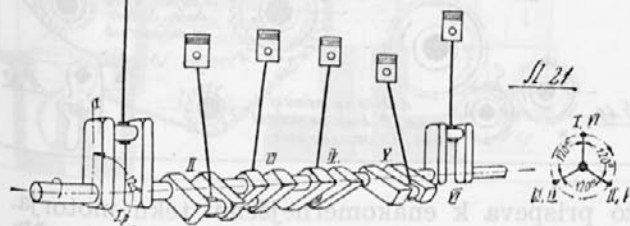
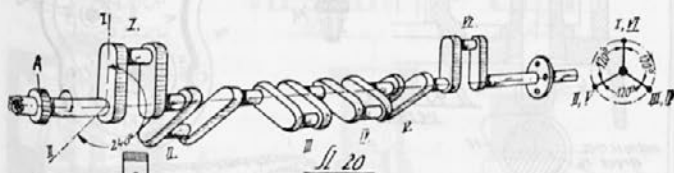

menjava, ako se obrabi), spodnja glava je lahko eno- ali dvodelna z bronastimi blazinicami, obložene z belo kovino ali pa opremljene z valjkastimi ležaji. Ojnica je iz jekla izdelana v I profila ali eliptično ali cevkastega profila (pri brzih motorjih pa lahka kovina). Gornja glava se premika premočrtno, spodnja glava ojnice se pa vrti v krogu. Ojnica torej prenaša oz. izpreminja premočrtno gibanje bata v krožno gibanje motorne gredi.

Motorna gred (glej slike 17, 18, 19, 20, 43 in 4a). Motorna gred je izkovana iz najbolj-
šega kromoniklovega jekla. Ročice so iz cela iz-

pahnjene ali izstružene. Sprednji konec je zare-
zan, da more vanj prijeti zagonska ročica, na
drugem koncu pa je pritrjen vstrajnik. Na gredi

je nasajen zobnik (A), ki goni odmično gred. Mo-
torna gred je vložena v ležišča (dva do devet ko-
madov). Imamo tudi motorje z izsrediščno gredjo.
(Glej sliko 34 in 35.)

274. Beograd ima 516
gasilcev. Slovenci in Hr-
vati imamo torej veliko
večino vseh gasilcev.

Kako je razmerje med
izvršujočimi in podpor-
nimi člani pri nas in
drugod? — V Sloveniji
imamo poleg 30.394 iz-
vršujočih le 16.542 pod-
pornih članov; na Hr-
vaškem ali v Savski ba-
novini imajo poleg 31
tisoč 352 izvršujočih še
28.693 podpornih članov
in v Dunavski banovini
poleg 10.749 izvršujočih
še skoraj enkrat toliko,
to je 17.365 podpornih
članov. V tej primerjavi
zopet vidimo, da smo
Slovenci le rajši pravi
gasilci, da rajši sami
delamo in se trudimo.
Na drugi strani pa nas
te številke spet učijo,
da polagamo premalo
važnosti na to, kako bi
si pridobili prijatelje in
podpornike. Po naših
prijateljih in podporni-
kih bi mogli zbuditi še
večje zanimanje za ga-
silstvo pri nas in dobili
več denarnih sredstev
za naše potrebe. Če ne-
koliko pomislimo, bi bi-
lo prav, če bi vsaka
boljša hiša (imamo
vseh hiš v Sloveniji
okoli 230.000) bila vsaj
z majhnim zneskom naš
podpornik.

Gasilske godbe. V celi
Jugoslaviji imamo 394
gasilskih godb. Slovenci
jih imamo 52, Hrvati
196, v Vojvodini jih je
120 (treba je pri Hrva-
tih vpoštevati, da ima-
jo mnogo tamburaških
godb.) v Vrbaski bano-
vini (zapačna Bosna z
Banjaluko) jih je pa 13.
Številke so zanimive,
ker kažejo, da drugod
mного več dajo na za-
bavo, ko pri nas. Saj
zato imajo pa manj do-
mov, orodišč in orodja.

Gasilska organizacija.
Vsi jugoslovanski gasil-

ci so organizirani v 2384 gasilskih četah in 109 gasilskih župah. Največ gasilskih čet imamo zopet Slovenci, to je 929. — V Savski banovini je 913 čet in 50 žup, v Dunavski pa 329 čet in 32 žup. — Pri nas pride na vsako župo povprečno po 36 čet, v Savski banovini enkrat manj, to je 18, v Donavski banovini pa le 10 čet na župo.

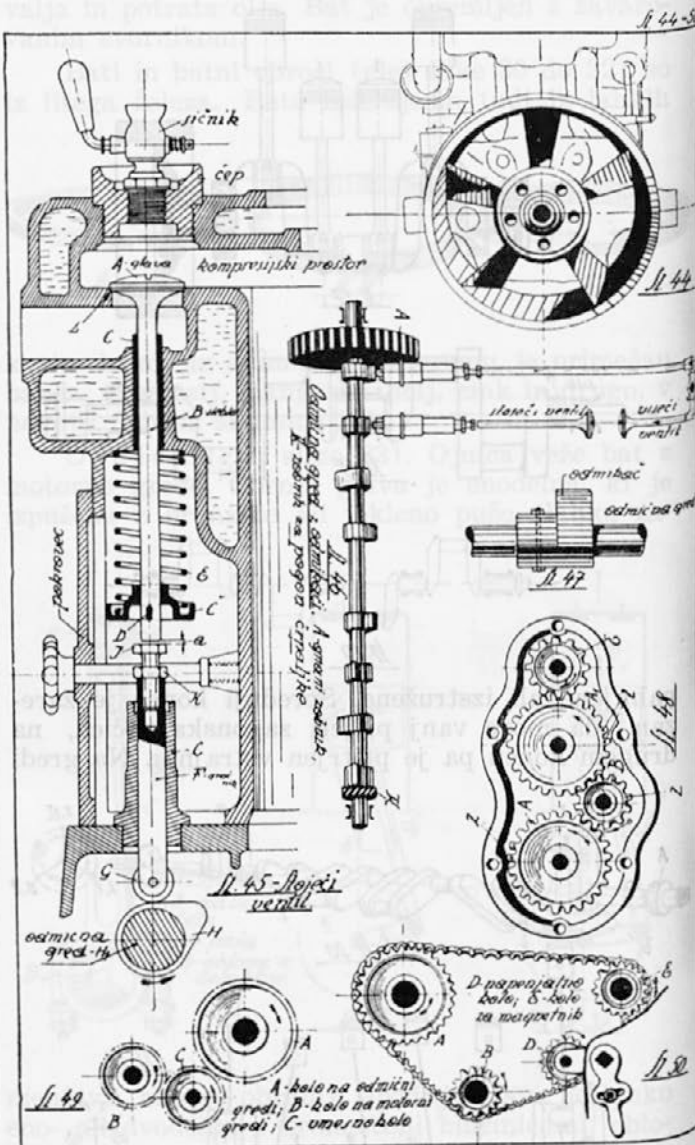
Koliko domačij varujejo čete? V Sloveniji varuje vsaka gasilska četa povprečno po 253 domačij, v Savski banovini vsak četa po 615, v Dunavski banovini po 1657, v Drinski banovini po 6788, v Črni gori pa 16.152.

Slovenske domove torej gasilci precej dobro čuvajo, le še mnogo preveč domačij in s tem ogromno preveč narodnega premoženja ima vsaka četa na skrbi. Na slovenskih gasilcih, kakor jih je v primeri z drugimi kraji naše države le precej, sloni vendar velikansko breme in nosijo velikansko odgovornost. Potrebno bo naše čete in število članov še pomnožiti.

Res je razmerje v tem pogledu drugod v naši državi še mnogo, mnogo slabše, ali pomagali si bodo sami in Bog jim bo pomagal, kakor smo si Slovenci sami pomagali in nam je dosedaj Bog pomagal.

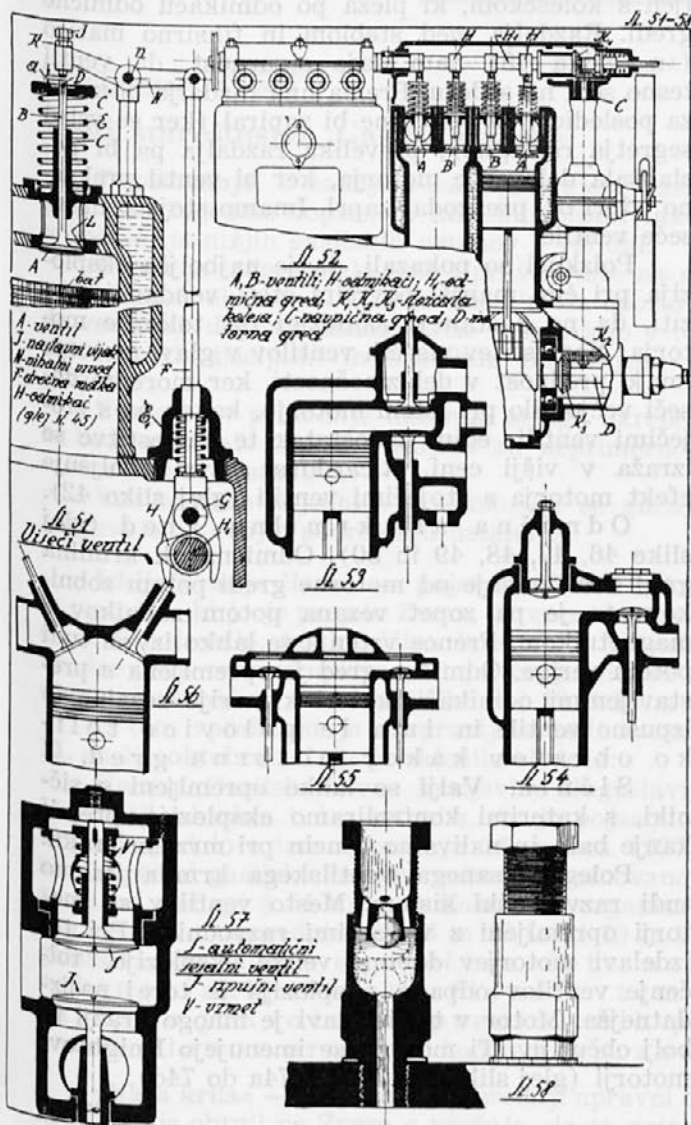
Kako pa je z gasilsko opremo? — Gasilske obleke predstavljajo pri naših gasilskih četah vrednost treh milijonov in 714 tisoč dinarjev, oprema h gasilskim oblekam pa je vredna 1.882.290 din; ko bi bili slovenski gasilci zbrani in oblečeni v polni opremi, bi gledalci na njih

Vstrajnik. Vstrajnik pomaga z nagromadeno energijo v času delavne periode batu preko mrtvih točk in praznih taktov, ter s svojo

težo prispeva k enakomernejšemu teku motorja. Izgotovljen je iz jekla in kombiniran s spojko. Na vstrajniku so znamenja za lego gredi, ko so bati v mrtvih točkah, za vžigalni aparat itd. Vstrajnik je opremljen z zobatim vencem, ako zaganjamo motor z elektromotorjem.

Karter. Karter je navadno deljen na dva dela, gornji in spodnji. Ima ležaje za motorno in odmično gred, v spodnjem delu pa se nahaja olje.

Ima zračnik, potem katerega karter diha. Karter je navadno izdelan iz aluminijeve zlitine.

Ventili (glej slike 45, 51, 53, 54). Ventili odpirajo in zapirajo prehode za zmes bencina z zrakom, oz. za izpušne pline. Pri kompresiji in

gledali vrednost 5 milijonov 596.307.— din.

Gasilno orodje pri nas in drugod. Vse čete (in župe) imajo v Sloveniji 1164 ročnih, 418 motornih na bencinski pogon in 6 brizgaln na parni pogon. Vse te naše brizgalne so vredne 21 milijonov 250 tisoč dinarjev. — Zanimivo bi bilo zvedeti, koliko vode lahko vse brizgalne vlijeva na našega sovražnika ogenj. — V Savski banovini imajo 1041 ročnih, 156 motornih na bencinski in 9 brizgaln na parni pogon. Donavska banovina ima 726 ročnih in 51 motornih brizgaln, povsod drugod v Jugoslaviji imajo pa vsega skupaj le 267 ročnih, 96 motornih brizgaln.

Avtomobilov za prevoz brizgaln in gasilcev imamo Slovenci 130, povsod drugod v naši državi pa skupaj 82. Vsi naši gasilski avtomobili so vredni 5.712.409 din.

Mask proti dimu imamo Slovenci 86, plinskih mask pa le 2921. — Vsaka četa bi pa pri nas morala imeti dimno masko in vsak gasilec bi moral imeti civilno plinsko masko s cedilnikom proti dimu. Dokler ne bomo imeli mask vsi gasilci, bo težko vaditi in tudi težko civilno prebivalstvo pridobivati za vaje.

Koliko cevi? Mi imamo 212 tisoč metrov tlačnih in 8154 metrov sesalnih cevi. Pri teh ceveh imamo 14.359 spojk in 2416 ročnikov. Iz tega sklepamo, da imamo okroglo 7000 komadov cevi in da bi moglo 2400 vodenih curkov naenkrat napasti ljutega protivnika ogenj. — Povprečno pride pri nas na vsako četo po 228 m tlačnih in 9 m se-

salnih cevi. So pa seveda pri nas čete, ki imajo skoro 1000 m cevi, druge zopet, ki nimajo niti 100 m. — V Savski banovini pride ni vsako četo povprečno po 124 m tlačnih in 15 m sesalnih cevi. — V Dunavski banovini imajo čete povprečno po 123 m tlačnih in 12 m sesalnih, v Drinski banovini po 430 m tlačnih in po 11 m sesalnih, dočim pride v Beogradu na vsako četo 1000 m tlačnih in 16 m sesalnih cevi.

Gasilski domovi so v Sloveniji precej pogosti; imamo jih 598. V Savski banovini imajo le 251 domov, čeravno imajo skoro ravno toliko gasilskih čet ko mi. Dunavska banovina ima 37 domov in drinska 5. V celi Jugoslaviji imamo 894 gas. domov in orodišč. — Zopet se vidi stvarno delo slovenskih gasilcev, ki pač uvidijo, da morajo imeti za svojo dragoceno gasilsko opremo primerne shrambe in tudi prostore, kjer se morejo redno shajati, vaditi in pripravljati.

Zastave, ponos naših gasilskih čet, niso preveč številne. Imamo jih le 132 ali zastavo ima povprečno vsaka sedma četa. Pri Hrvatih v Savski banovini imajo gasilci 189 zastav ali zastavo ima vsaka 5 četa. Sicer je pa v drugih krajih malo gasilskih zastav in jih imamo v celi državi skupaj le 400.

ekspanziji pa morajo biti zaprti. Ventili so iz niklovega jekla, ali pa je glava iz volframovega jekla, stebila pa iz litega jekla. Ventil sestoji torej: iz glave in stebila, spodnji del je eventuelno opremljen s koleščkom, ki pleza po odmikaču odmične gredi. Razdalja med stebлом in fiksirno matico («a» slika 45) nam daje sigurnost, da ventil tesno sedi na sedežu. Premajhna razdalja bi imela za posledico, da ventil ne bi zapiral (ker se vsled segretja raztegne); prevelika razdalja pa bi poslabšala delovanje motorja, ker bi ventil prekasno odprl oz. prezgodaj zaprl. Imamo stoječe in višee ventile.

Poizkusi so pokazali, da je najboljša eksplozija pri čim manjši površini sten, vendar je paziti, da ne nastanejo samožigi oz. tolčenje motorja. Namestitve visečih ventilov v glavi motorja imajo prednost v delazmožnosti, ker moremo doseči večjo silo pri istem motorju, kakor pa s stoječimi ventili; edini nedostatek te namestitve se izraža v višji ceni. Ricardova glava izboljšuje efekt motorja s stoječimi ventili (glej sliko 42).

Odmična ali krmilna gred (glej slike 46, 47, 48, 49 in 50). Odmična ali krmilna gred dobi vrtenje od motorne gredi potom zobnikov: ta je pa zopet vezana potom zobnikov z magnetnikom. Prenos vrtenja se lahko izvrši tudi potom verige. Odmična gred je opremljena s predstavljanimi odmikači, kateri krmarijo sesalne in izpušne ventile in ima le polovico toliko obratov kakor motorna gred.

Sičnik. Valji so lahko opremljeni s sičniki, s katerimi kontroliramo eksplozije, premikanje bata in nalivamo bencin pri mrzlem zraku.

Poleg opisanega ventilskega krmila imamo tudi razvodniški sistem. Mesto ventilov so motorji opremljeni z valjastimi razvodniki. Pri tej izdelavi motorjev dobimo velike eksplozije, tolčenje ventilov odpade, eksplozija je torej najizdatnejša. Motor v tej izdelavi je mnogo dražji in bolj občutljiv. Ti motorji se imenujejo Knightovi motorji (glej sliko 71, 72, 73, 74a do 74d).

(Dalje.)

»GASILEC« izhaja vsakega 15. v mesecu in stane za člane letno Din 20,—, za čete in župe pa Din 30.—. Naročnina za inozemstvo Din 40.—. Posamezna številka stane Din 2.50. — List izdaja Gasilska zajednica za Dravsko banovino v Ljubljani, za njo odgovarja Franc Kramberger, mestni uradnik v Mariboru. Urednik Ljudevit Musek, šolski upravitelj v Ptuj. Za uredništvo odgovoren Franc Kramberger, mestni uradnik v Mariboru. Vse dopise pošiljajte na naslov: Ljudevit Musek, šolski upravitelj v Ptuj. — Tisk Tiskarne sv. Cirila v Mariboru, predstavnik Albin Hrovatin.